

др Љубиша ДАБИЋ
редовни професор Економског факултета Универзитета у Београду

ПРИНУДНА ЛИКВИДАЦИЈА ПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Резиме

Аутор у свом раду доминантно анализира правни институти принудне ликвидације као једног од начина за престанак привредног друштва. У свом исцртавању полази од решења српског Закона о привредним друштвима из 2011. године, уз компарацију са правним решењима у појединим земљама на територији бивше СФР Југославије.

У раду се анализирају извори права, појам и претпоставке за принудну ликвидацију, постојање у коме се сироводи, последице отварања постојања принудне ликвидације и брисања друштва из регистра, укључујући и одговорности чланова друштва након завршетка постојања ликвидације.

Кључне речи: *принудна ликвидација, добровољна ликвидација, ликвидација.*

I Увод

Привредно друштво се не гаси испуњењем неког од разлога за његов престанак. Нужно је да се спроведе одговарајући поступак како би се разрешили сви правни односи, с једне стране између друштва и поверилаца, а с друге стране између самих чланова друштва. Тај поступак назива се ликвидација.

Ликвидација је један од начина за престанак привредног друштва, када се након њеног спровођења и брисањем друштва из регистра гаси његов субјективитет, а његов имовина остаје очувана. У процесноправном смислу, ликвидација подразумева спровођење поступка у коме се имовина друштва прикупља и уновчава како би се исплатила сва његова дуговања, а након тога преостала средства друштва расподелила на начин предвиђен правилима друштва, с тим да се после спроведеног поступка друштво брише из регистра.

До ликвидације привредног друштва долази из разлога који нису финансијске природе, за разлику од стечаја до кога долази због инсолвентности. Ликвидација се може спровести само када друштво има довољно средстава за намирење свих својих обавеза, а спроводи се у законом и оснивачким актом утврђеним случајевима.

У упоредном праву постоје три приступа у покретању и спровођењу поступка ликвидације: први, ликвидацију покрећу и спроводе сами власници друштва (власничка или добровољна ликвидација); други, ликвидацију друштва спроводи суд (судска или принудна ликвидација); трећи, обустављање добровољне или принудне ликвидације и покретање поступка стечаја од стране дужника, његових поверилаца или суда.¹ Осим критеријума ко доноси одлуку за покретање поступка ликвидације и субјекта који спроводи поступак ликвидације, постоје и други критеријуми за разврставање ликвидације на добровољну (власничку) и принудну (судску), као што су: разлози који престављају основ за покретање поступка ликвидације и који је субјект овлашћен да именује ликвидатора.

Покретање и спровођење поступка ликвидације има за циљ: да се утврди стање имовине друштва у ликвидацији; да се разреше његови имовинскоправни односи; да се његова имовина прикупи, а затим да се уновчи; да се наплате сва потраживања; да се измире сва дуговања; да се после измирења обавеза према повериоцима и ликвидатору, као и после накнаде ликвидационих трошкова, преостали ликвидациони вишак расподели члановима друштва.

У овом раду бавићемо се доминантно питањем принудне ликвидације.

II Извори права

Полазећи од чињенице да је основна претпоставка за спровођење ликвидације друштва да оно има довољно средстава за намирење

1 Енглески *Companies act* из 1929. године познавао је три врсте ликвидације: судску, добровољну и ликвидацију под судским надзором. М Зебић, *Престанак и ликвидација акцијских друштва*, Београд, 1935, стр. 138.

свих својих обавеза, може се констатовати да се она у пословној пракси најчешће спроводити као добровољна ликвидација. Ову врсту ликвидације, иначе, законодавац традиционално и у савременим условима искључиво или доминантно регулише. Такође, њу законодавац регулише са минимумом императивних одредаба којима се најчешће уређују следећа питања: покретање поступка, органи ликвидационог поступка, спровођење поступка, заштита интереса поверилаца, последице отварања и окончања поступка ликвидације и др.

У савременим условима пословна пракса указује на потребу јачања регулативе у овој материји, која све више иде у правцу јачања контроле од стране надлежних државних органа, посебно кад је реч о акционарском друштву.

Пошто се ликвидација спроводи над солвентним привредним друштвом, правило је да се она уређује законима о привредним (трговачким) друштвима, а не законима о стечају. Међутим, пошто питање солвентности није увек извесно има оправдања да се ликвидација солвентног друштва регулише стечајним законодавством.² У контексту Закона о ликвидационом поступку Републике Српске (2002),³ у правној теорији је изражено мишљење да уређење ове материје посебним законом представља новину у односу на претходно законско решење. Међутим, износи се став да је ликвидацију требало регулисати заједно са стечајем, из разлога што је такво законско решење практичније за примену прописа, тим пре што је посебан закон о ликвидационом поступку кратак (има 17 чланова) и што се одредбе закона о стечајом поступку сходно примењују и на ликвидациони поступак.⁴ На пример, ово последње наведено решење садржи и право Словеније.

Полазећи од резултата упоредног истраживања земаља у окружењу, може се констатовати да су различити приступи националних законодавстава у регулисању правног института ликвидације. На пример, у Републици Српској је донет посебан Закон о ликвидационом поступку (2002). Како се овим законом регулишу материјалноправна и процесноправна питања, његов тачнији назив би гласио: закон о ликвидацији. Тај поступак се спроводи према правним лицима, искључиво од стране суда који је надлежан за спровођење стечајног поступка. Овим законом се на јединствен начин регулише поступак и добровољне и судске ликвидације.

2 М. Васиљевић, *Привредна друштва – домаће и ујоредно право*, Београд, 1999, стр. 557–558.

3 Закон о ликвидационом поступку, (*Сл. гласник Републике Српске*, бр. 64/2002).

4 М. Рајчевић, „Стечај и ликвидација по прописима Републике Српске“, *Правни живот*, бр. 11/2003, стр. 54.

У Србији је Законом о привредним друштвима (2004)⁵ регулисана само добровољна ликвидација, а испуштено је регулисање принудне ликвидације. Овај пропуст је уочен, па је новим Законом о привредним друштвима (2011) уређен и правни институт принудне ликвидације. Основни извор права за ликвидацију привредног друштва је Закон о привредним друштвима (2011),⁶ којим се уређује ликвидација (добровољна ликвидација) на јединствен начин за сва друштва (друштва лица и друштва капитала), на једном месту, у посебном делу и у посебном поглављу. Са неколико посебних одредаба, у посебном одељку, регулисана је и принудна ликвидација.⁷ Међутим, треба констатовати да су код друштва лица (ортачко и командитно друштво) садржане посебне одредбе о ликвидацији, првенствено о принудној ликвидацији. На поједина питања ликвидације привредних друштава примењују се и други извори права: Закон о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре,⁸ Закон о Агенцији за привредне регистре⁹ и др.

У Словенији је институт ликвидације регулисан Законом о принудном поравнању, стечају и ликвидацији (1993),¹⁰ у посебном делу, у оквиру кога се доминантно регулише материја стечаја и принудног поравнања. Ликвидациони поступак се спроводи пред надлежним судом, од стране надлежних органа (ликвидационог већа и ликвидационог управника) у случају добровољне и судске ликвидације.

Македонски законодавац је ликвидацију регулисао у Закону о трговачким друштвима (2004), у оквиру посебног поглавља, доминантно као добровољну (власничку), а само у назнакама као судску.¹¹

У Црној Гори је у Закону о привредним друштвима (2002) регулисан институт добровољне ликвидације акционарског друштва, а на основу Закона о изменама и допунама Закона о привредним друштвима (2007) и скраћени поступак ликвидације.¹²

5 Закон о привредним друштвима (Сл. гласник РС, бр. 125/2004), чл. 347-365.

6 Закон о привредним друштвима (Сл. гласник РС, бр. 36/2011, даље у фуснотама: ЗОПД), чл. 524-548.

7 ЗОПД, чл. 546-548.

8 Закон о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре (Сл. гласник РС, бр. 99/2011).

9 Закон о Агенцији за привредне регистре (Сл. гласник РС, бр. 55/2004, 111/2009 и 99/2011).

10 Закон о prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (Uradni list Republike Slovenije, št. 67/1993, 39/1997 и 52/1999), чл. 176-183.

11 Закон за трговските друштва – пречишћени текст (Сл. весник на Република Македонија, бр. 28/2004, 84/2005, 25/2007, 87/2008, 42/2010 и 48/2010), чл. 538-552.

12 Закон о привредним друштвима (Сл. лист ЦГ, бр. 6/2002, 17/2007 и 80/2008), чл. 24-26.

III Појам и правне претпоставке за принудну ликвидацију

Начелно, принудна ликвидација (као и добровољна ликвидација) је посебан вид ликвидације за коју важе, осим посебних правила одређених законом, и правила која се примењују на редовну ликвидацију. Она се може вршити када су испуњени следећи услови: општи услови за ликвидацију и неки од законских разлога за принудну ликвидацију. Она се спроводи у законом предвиђеном поступку, који се спроводи од стране овлашћеног суда и/или других овлашћених субјеката.

Једна од значајнијих новина у нашем праву је регулисање принудне ликвидације. Законодавац је овај правни институт уредио кроз три питања, и то: разлози за покретање поступка, покретање поступка и последице брисања друштва из регистра у случају принудне ликвидације. Међутим, законодавац није појмовно одредио односно дефинисао принудну ликвидацију.¹³ То нису учинили ни законодавци других истраживаних земаља у овом раду.

У нашем праву претпоставке за покретање поступка принудне ликвидације су: 1) да друштво има довољно средстава за покриће свих својих обавеза, 2) да је испуњен неки од законом утврђених разлога и 3) да је поступак покренут по службеној дужности од стране овлашћеног субјекта.

Над друштвом у поступку принудне ликвидације може се отворити стечај, у случају постојања стечајног разлога. Међутим, у домаћем праву уколико регистар у року од годину дана од дана објаве огласа не прими решење надлежног суда о отварању стечаја над друштвом у принудној ликвидацији, регистратор је дужан да по службеној дужности брише друштво из регистра.¹⁴

IV Поступак принудне ликвидације

Поступак принудне (судске) ликвидације претпоставља одређени временски период у коме се спроводи (рокови), одређене фазе кроз које пролази (радње) и субјекте који у њему учествују (органи, странке и други учесници). Овај поступак обухвата, између осталог: покретање поступка од законом овлашћених лица; испуњеност неког од законских разлога за принудну ликвидацију; надлежни орган који поступак спроводи; именоване ликвидатора; пријава регистру и њено објављивање; уношење у пословно име (фирму) назнаке „у ликвидацији“, тј. „у

13 ЗОПД, чл. 546–548

14 Види: ЗОПД, чл. 547 став 4 и Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji, чл. 180 ст. 1.

принудној ликвидацији“; пријаву потраживања поверилаца и утврђивање тих потраживања; састављање биланса на почетку и на крају поступка; расподела имовине друштва које се ликвидира; намирење поверилаца; брисање друштва из регистра; чување пословних књига и др.

Какве је правне природе поступак принудне ликвидације? У појединим земљама он је судски ванпарнични поступак који спроводи стварно и месно надлежан суд под условима и на начин одређеним законом. У другим земљама он је посебна врста управног поступка који спроводе надлежни државни органи и друштво у поступку ликвидације.

1. Разлози за покретање поступка

У праву није могуће да се привредно друштво „напусти“ од стране државе када је испуњен неки од разлога за његов престанак, тј. да његова имовина, дугови и други правни односи остану неразрешени. Због тога је нужно да се законом регулишу разлози који представљају основ за покретање ликвидације (добровољне и принудне). Постојањем неког од ових разлога друштво и даље постоји, али му је пословање ограничено и над њим се мора покренути и спровести поступак ликвидације.

Принудна ликвидација покреће се из законом предвиђених разлога. У праву Србије ти разлози су следећи: 1) ако је друштву правноснажним актом изречена мера забране обављања делатности, односно одузета дозвола, лиценца или одобрење за обављање одређене делатности, а друштво не региструје промену претежне делатности или не отпочне ликвидацију у року од 30 дана од дана правноснажности тог акта; 2) ако у року од 30 дана од дана истека времена на које је друштво основано друштво не региструје продужење времена трајања друштва или у истом року не отпочне ликвидацију; 3) ако ортачко друштво остане са једним ортаком, односно командитно друштво остане без комплементара или без командитора, а друштву у року од три месеца не приступи недостајући члан или у истом року друштво не промени правну форму у правну форму чије услове испуњава или у истом року не отпочне ликвидацију; 4) ако се основни капитал друштва смањи испод законског минималног износа, а друштво у року од шест месеци не повећа основни капитал најмање до минималног износа, или у истом року друштво не промени правну форму, или у истом року друштво не донесе одлуку о ликвидацији и такву промену у истом року региструје; 5) ако друштво не достави надлежном регистру годишње финансијске извештаје до краја пословне године за претходну пословну годину, односно ако не достави почетни ликвидациони биланс у складу са Законом о рачуноводству и ревизији; 6) ако је правноснажном пресудом утврђена ништавост регистрације оснивања друштва или ништавост оснивачког

акта друштва; 7) ако је правноснажном пресудом наложен престанак друштва, а друштво у року од 30 дана од дана правноснажности пресуде не отпочне ликвидацију; 8) ако друштво остане без законског заступника, а не региструје новог у року од три месеца од дана брисања законског заступника из регистра привредних субјеката; 9) ако друштво у ликвидацији остане без ликвидационог управника, а не региструје новог у року од три месеца од дана брисања ликвидационог управника из регистра привредних субјеката; 10) ако усвојени почетни ликвидациони извештај не буде достављен регистру привредних субјеката; 11) у другим случајевима предвиђеним законом.¹⁵

Код највећег броја напред наведених законских разлога за покретање поступка принудне ликвидације остављена је могућност друштву да, након што је неки од њих наступио, у законом предвиђеном року отпочне са редовном ликвидацијом или најпре донесе одлуку о редовној ликвидацији и такву промену региструје у регистар, а само у мањем броју случајева је предвиђена једина могућност да регистратор по службеној дужности преведе друштво у статус „у принудној ликвидацији“. Значи, и кад се испуни неки од законских разлога за покретање принудне ликвидације, још увек постоји могућност да друштво избегне принудну ликвидацију, тј. да се над њим не мора покренути поступак принудне ликвидације, под условом да друштво у законом предвиђеном року отклони разлог за принудну ликвидацију, односно донесе одлуку и спроведе поступак добровољне ликвидације. Овакав став је већ исказан у домаћој правној теорији.¹⁶ На пример, изреченом мером забране обављања делатности друштву нису суспендовани његови органи, а тиме и право да скупштина друштва донесе одлуку о покретању добровољне ликвидације. Због тога, наступање неког од законских разлога за покретање поступка принудне ликвидације не значи и аутоматски престанак тог друштва, већ је то само услов да овлашћени субјект покрене поступак принудне ликвидације.

Друга упоређивана законодавства по правилу наводе „јединствене разлоге“ за покретање поступка (добровољне и судске) ликвидације. На пример, такав је случај са правом Републике Српске, а ликвидациони поступак се спроводи у следећим случајевима: 1) ако је правном лицу изречена мера забране обављања делатности због неиспуњавања услова за обављање делатности, а у року одређеном у изреченој мери не испуни те услове, односно не промени делатност; 2) ако су престали да постоје природни и други услови за обављање делатности; 3) ако је истекао рок за који је правно лице основано; 4) ако се правноснажном одлуком суда

15 ЗОПД, чл. 546.

16 Види: Г. Дилпарић, М. Павић, „Ликвидација друштва капитал на основу предлога мањинских чланова (акционара)“, *Право и привреда*, бр. 5–8/1997, стр. 203–208.

утврди ништавост уписа у регистар; 5) одлуком скупштине, односно чланова; 6) ако правно лице није организовано у складу са законом; 7) у другим случајевима утврђеним законом.¹⁷

Законодавац Словеније у закону којим уређује ликвидацију садржи само један разлог за принудну ликвидацију: ако је суд донео правноснажну одлуку о ништавости уписа друштва у регистар. У том случају суд је дужан да по службеној дужности покрене ликвидациони поступак. Законодавац је оставио могућност да се другим законом и унутрашњим актом друштва одреде и други разлози за покретање поступка ликвидације.

2. Покретање поступка

Поступак принудне ликвидације покреће се од законом овлашћеног субјекта. У зависности од правног система, већи број лица може да се појави у улози подносиоца предлога за покретање поступка (принудне) ликвидације, с тим да се законом одређује ко се може појавити у својству предлагача.

У бившој СР Југославији, на основу решења у Закону о предузећима (1996) и Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији (1989), предлог за покретање поступка ликвидације могао је у неким случајевима да поднесе суд или надлежни орган друштвено-политичке заједнице, док су у другим случајевима то могли да учине чланови друштва, односно само друштво (предузеће).¹⁸

Законодавац Словеније изричито утврђује да се законом одређује ко се може појавити у својству предлагача, тј. „закон одређује ко подноси почетак ликвидационог поступка“. Међутим, уколико законом није одређен предлагач ликвидационог поступка, у том случају тај поступак је овлашћено да покрене лице или орган, који су донели одлуку о престанку правног лица. Уколико је правно лице престало на основу донете одлуке суда, у том случају предлог је дужно да поднесе лице коме је суд одлуку доставио. Најзад, ликвидациони поступак увек покреће суд по службеној дужности, уколико је правноснажном одлуком суда утврђена ништавост уписа друштва у судски регистар.¹⁹ У овом последњем случају суд ће доставити своју правноснажну одлуку надлежном суду ради започињања поступка (принудне) ликвидације. На пример, у праву Републике Српске предлог за покретање ликвидационог поступка могу поднети: орган овлашћен за заступање; оснивач,

17 Закон о ликвидационом поступку, чл. 3.

18 Г. Дилпарић, М. Павић, *нав. чланак*, стр. 205.

19 *Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji*, чл. 176.

односно овлашћени члан правног лица; суд који води регистар; други субјекти одређени законом.²⁰

У праву Србије је такође законом одређен субјект за покретање поступка принудне ликвидације. Реч је о регистратору који води Регистар привредних субјеката, који по службеној дужности (*ex officio*) преводи друштво у статус „у принудној ликвидацији“ и истовремено је дужно да објави оглас о принудној ликвидацији.²¹

У сваком случају, предлог за покретање поступка (принудне) ликвидације мора бити састављен у писаној форми, образложен и уз њега се мора доставити неопходна документација.²²

3. Надлежни орган

У правној теорији је постављено питање који је суд стварно надлежан за спровођење поступка (принудне) ликвидације, стечајни или регистарски суд? У Словенији ликвидациони поступак спроводи стварно надлежни суд према месту седишта правног лица, а у Републици Српској тај поступак спроводи „суд који је према Закону о стечајном поступку надлежан за спровођење стечајног поступка“. У оба случаја реч је о привредном, тј. стечајном суду као стварно надлежном за спровођење судског ликвидационог поступка.

У праву Србије законодавац није регулисао питање спровођења поступка принудне ликвидације, а Регистар привредних субјеката не води надлежни суд већ надлежни управни орган, тј. Агенција за привредне регистре. Регистратору, као службеном лицу које води наведени регистар, законом је стављено у дужност да покрене поступак по службеној дужности, преведе друштво у статус „у принудној ликвидацији“ и истовремено објави оглас о принудној ликвидацији, али није уредио ко спроводи поступак принудне ликвидације. Да ли је наш законодавац имао у виду да се након спровођења наведених радњи од стране регистратора поступак наставља по правилима за добровољну ликвидацију?

4. Органи за спровођење поступка

У праву Републике Српске то су ликвидациони судија и ликвидациони управник (ликвидатор), а у праву Словеније ликвидационо веће и ликвидациони управник. У Србији законодавац ово питање

20 Закон о ликвидационом поступку, чл. 4.

21 ЗОПД, чл. 547 ст. 1.

22 Закон о ликвидационом поступку, чл. 4 ст. 2.

не регулише, нити упућује на сходну примену, осим што превиђа да је регистратор који води Регистар привредних субјеката дужан да по службеној дужности преведе друштво које испуњава неки од разлога за судску ликвидацију у статус „у принудној ликвидацији“ и истовремено да објави оглас о принудној ликвидацији на интернет страници регистра у непрекидном трајању од шест месеци. Нејасно је да ли се спроводи поступак принудне ликвидације и ко би, евентуално, требало да спроведе поступак принудне ликвидације, тј. ко је дужан да именује ликвидационог управника. Изгледа да је наш законодавац ову материју уредио кроз питања отварања поступка и брисања друштва из регистра. Прво, истовремено са превођењем друштва у статус „у принудној ликвидацији“, регистратор је дужан да објави оглас о принудној ликвидацији на интернет страници Регистра привредних субјеката. Друго, оглас се објављује у непрекидном трајању од шест месеци и садржи: 1) дан објаве огласа; 2) пословно име и матични број друштва; 3) разлог принудне ликвидације; 4) обавештење повериоцима да у року од шест месеци од дана објаве огласа могу поднети предлог за покретање стечаја надлежном суду у складу са законом којим се уређује стечај.²³ Треће, законодавац је одредио да потраживања поверилаца друштва према контролном члану друштва са ограниченом одговорношћу и контролном акционару акционарског друштва застаревају у року од три године од дана брисања друштва из регистра.

5. Трошкови спровођења поступка

У нашем праву се не регулише питање трошкова спровођења принудног ликвидационог поступка, већ се полази вероватно од претпоставке да се накнађују из ликвидационе масе друштва у поступку ликвидације. Законодавци Словеније и Републике Српске налазе за потребно да ово питање регулишу. Први има у виду случај покретања ликвидационог поступка по службеној дужности, у ком случају је суд дужан да својом одлуком наложи друштву да депонује примерену новчану суму ради покривања трошкова који ће настати започињањем ликвидационог поступка. Други има у виду ликвидациони поступак уопште, а регулише ово питање тако што одређује да је ликвидациони управник дужан да из ликвидационе масе најпре измири трошкове поступка, док се накнада трошкова ликвидационог управника и награда за његов рад одређују у складу са прописима о стечају.

23 ЗОПД, чл. 547 ст. 2.

V Принудна ликвидација ортакког и командитног друштва у праву Србије

Када се у праву Србије може донети судска одлука о ликвидацији ортакког друштва? По тужби неког од ортака надлежни суд може донети одлуку о покретању поступка ликвидације ортакког друштва, под условом да утврди да за то постоји оправдан разлог. Ништав је споразум којим се искључује или ограничава право ортака на подношење тужбе. Тужба се подноси против друштва и свих преосталих ортака, када за то постоји оправдан разлог. Оправдан разлог постоји ако суд нађе: 1) да је ортак повредио своју обавезу према друштву или другим ортацима (намерно или грубом непажњом), што се одразило на пословање друштва; 2) да је испуњење обавезе према друштву фактички немогуће; 3) да није могуће да друштво другачије настави пословање, а да то пословање буде у складу са законом и уговором о оснивању.²⁴

Спровођењем поступка ликвидације ортака у својству правног лица брише се из регистра, чиме престаје његово својство ортака. Такође, спровођењем индивидуалног стечаја над ортаком, физичким лицем или трговачког стечаја над ортаком правним лицем, престаје својство ортака у ортакком друштву.

У функцији заштите интереса поверилаца, у домаћем праву је допуштено повериоцу који има доспело потраживање према ортаку по основу правноснажне и извршне пресуде да у писаној форми захтева од друштва да му исплати у новцу оно што би ортак примио у случају ликвидације друштва, али само до висине свог потраживања. У случају да у року од шест месеци од дана достављања захтева повериоца према ортаку друштво не изврши исплату повериоцу ортака, поверилац ортака може захтевати покретање „поступка принудне ликвидације друштва“. У том поступку ликвидације поверилац ортака има право на исплату ликвидационог остатка који би припао ортаку, али само до висине свог потраживања, а ортак задржава право на исплату ликвидационог остатка у мери у којој прелази износ потраживања тог повериоца.

Промене у чланству командитног друштва одражавају се на његов статус. Наиме, ако из командитног друштва иступе сви комплементари а нови не буду примљени у року од шест месеца од дана иступања последњег комплементара, командиторима је допуштено да у даљем року од шест месеци донесу једногласну одлуку о промени правног облика у неком облику за друштво капитала. Међутим, ако командитори не поступе у складу са законом утврђеним условима, „према командитном друштву ће се покренути поступак принудне ликвидације“. У

24 ЗОПД, чл. 118.

случају да из командитног друштва иступе сви командитори, друштво је дужно да у наредном року од три месеца прими новог командитора, а ако то није случај, у наредном року од три месеца дужно је да донесе једногласну одлуку о промени свог правног облика у ортачко друштво, а за случај да је остао само један комплементар он може да одлучи да се региструје као предузетник. Ако комплементари не поступе у складу са законом утврђеним условима, и у овом случају ће се према друштву покренути „поступак принудне ликвидације“.²⁵

VI Последице отварања и брисања друштва из регистра код принудне ликвидације

Покретање и спровођење поступка принудне ликвидације изазива низ правних последица за друштво. Законодавац Србије регулише само последице брисања друштва из регистра код принудне ликвидације а не и последице отварања тог поступка.

Које су последице отварања поступка принудне ликвидације? Статус друштва у поступку принудне ликвидацији утврђен је кроз неколико правила: прво, друштво наставља своје постојање као и пре покренутог поступка принудне ликвидације, с тим да оно не може предузимати нове послове, осим послова који су сагласни циљевима ликвидације, као што су продаја имовине, плаћања повериоцима, наплата потраживања и друге послове који су нужни за ликвидацију; друго, током ликвидације не плаћају се дивиденде члановима или акционарима, нити се имовина друштва расподељује члановима или акционарима пре плаћања свих потраживања поверилаца; треће, пословање друштва води законски заступник као и пре покренуте ликвидације, осим ако надлежни орган друштва или суд не именују ликвидационог управника; четврто, запослени остају на својим радним местима како би допринели извршавању послова у спровођењу ликвидације; пето, у пословном имену и/или у регистру истиче се статус друштва „у принудној ликвидацији“ и др.

Које су последице брисања друштва из регистра у случају принудне ликвидације? Прво, имовина брисаног друштва постаје имовина чланова друштва у сразмери са њиховим уделитема у капиталу друштва, а у случају ортачког друштва које нема капитал расподељује се на једнаке делове између ортака. Друго, чланови друштва своје односе у погледу имовине уређују уговором, при чему сваки члан друштва може тражити да надлежни суд у ванпарничном поступку изврши поделу те имовине. Треће, после брисања друштва из регистра, чланови брисаног друштва лица одговарају за обавезе друштва неограничено солидарно, а чланови

25 ЗОПД, чл. 137.

друштва капитала солидарно. Само изузетно, контролни члан друштва са ограниченом одговорношћу и контролни акционар акционарског друштва одговара неограничено солидарно за обавезе друштва и након брисања друштва из регистра. Четврто, потраживања поверилаца друштва према контролном члану друштва са ограниченом одговорношћу и контролном акционару акционарског друштва застаревају у року од три године од дана брисања друштва из регистра.

VII Одговорност чланова друштва по окончању (принудне) ликвидације

Ортаци и комплементари одговарају неограничено солидарно за обавезе друштва у ликвидацији и након брисања друштва из Регистра привредних субјеката, док командитори, чланови друштва са ограниченом одговорношћу и акционари одговарају солидарно за обавезе друштва, до висине примљеног износа из ликвидационог остатка. Потраживања поверилаца застаревају у року од три године од дана брисања друштва из регистра.²⁶

Пословне књиге и документа друштва које је брисано услед окончања ликвидације чувају се у складу са прописима којима се уређује архивска грађа, а име и адреса лица коме су пословне књиге и документа поверени на чување региструју се у складу са законом о регистрацији. Заинтересована лица имају право на увид у пословне књиге и документа брисаног друштва о свом трошку.

Доношењем новог Закона о привредним друштвима (2011) у Србији отишло се корак напред у прецизирању регулисања добровољне ликвидације привредног друштва, а додатно је са неколико одредаба посебно регулисана принудна ликвидација, чиме је исправљен пропуст претходног законодавца у Закону о привредним друштвима (2004). Међутим, поједина питања остала су потпуно или недовољно регулисаним (нпр. спровођење поступка, органи за спровођење поступка, трошкови спровођења поступка).

26 ЗОПД, чл. 545.

Ljubiša DABIĆ, PhD

Professor at the Faculty of Economy University of Belgrade

MANDATORY LIQUIDATION OF COMPANIES

Summary

The Author in his work dominantly analyzes legal institute of mandatory liquidation as one of the directions of cessation of companies. In his research, the author as initial point uses conclusion of the Company Law of Republic of Serbia from 2011, in comparison with the legal conclusions in certain countries of former SFR of Yugoslavia.

In his work, the author analyzes sources of Law, notion and assumptions for mandatory liquidation, procedure in which is conveyed, consequences of initiation of procedure of mandatory liquidation and deletion of companies from the Registry, including the responsibility of member of companies after the closing of liquidation procedure.

Key words: *mandatory liquidation, voluntary liquidation, liquidation.*